

Text dokumentu č. 20/1861 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

20

Patent

Františka Josefa Prvního

My František Josef První, z Boží milosti císař Rakouský, král Uherský a Český, král Lombardský a Benátský, Dalmatský, Charvátský, Slavonský, Haličský, Vladimířský a Illyrský, král Jerusalemský atd.; arcivojvoda Rakouský; velkovojevoda Toskánský a Krakovský; vojvoda Lotarinský, Salcburský, Štyrský, Korutanský, Krajinský a Bukovinský; velkokníže Sedmihradský; markrabě Moravský; vojvoda Horno- a Dolno- Slezský, Modenský, Parmský, Piačenský a Quastalský, Osvětimský a Zátorský, Těšinský, Furlanský, Dubrovnický a Zaderský; knížecí hrabě Habsburský, Tyrolský, Kyburský, Gorický a Gradištský; kníže Tridentský a Brixenský; markrabě Horno- a Dolno- Lužický a Istrianský; hrabě Hohenembský, Feldkirchský, Bregencký, Sonnenberský atd.; pán Terstský, Kotarský a na Slovinském krajišti; velkovojevoda vojvodství Srbského atd. atd.

Jakož se Nám vidělo, v diplomu Našem, pro uspořádání poměrů statoprávních mocnářství Našeho dne 20. října 1860¹⁾ vydaném, dle pragmatické sankce a z plné moci Naší, Nám samým a taktéž Naším řádným nástupcům u vládě pro pravidlo, na tom se ustanoviti a naříditi, že právo, zákony dávatí, je měniti a rušiti, jen společně se sněmy zemskými, potahmo s radou říšskou bude vykonáváno, a uvažující, že toto právo, aby se ve skutek uvedlo, jistého řádu a jisté formy u vykonávání zapotřebí má, prohlašujeme, nařizujeme a vědomo činíme, slyševše ministerskou radu Naší:

Čl. I

V příčině toho, jak bude složena rada říšská k zastupování říše ustanovená, a v příčině práva, diplomem Naším, daným dne 20. října 1860, jí zůstaveného, míti účastenství v zákonodárství, schvalujeme přiložený zákon o zastupování říše a propůjčujeme mu tímto u veškerých královstvích a zemích Našich moci základního zákona státního.

Čl. II

Co se týče Našich království Uherského, Charvátského a Slavonského, též Našeho velkoknížetství Sedmihradského, učinili jsme Naším ručním listem, daným dne 20. října 1860, již opatření náležitá, aby se předešlá zřízení zemská v srovnalosti s dotčeným diplomem Naším a v mezích v něm vyměřených obnovila.

Čl. III

Pro Naše království: České, Dalmatské, Haličské a Vladimířské s vojvodstvími Osvětimským a Zátorským a s velkovojevodstvím Krakovským;

pro Naše arciknížetství: Rakouské pod Euží, a Rakouské nad Euží;

pro Naše vojvodství: Krajinské, a Bukovinské;

pro Naše markrabství: Moravské;

pro Naše vojvodství: Horní- a Dolnoslézské;

pro Naše markrabství Istrianské s knížecím hrabstvím Gorickým a Gradištským a s městem Trstem i jeho okrškem; a

pro zemi Vorarlberskou

vidí se Nám, aby práva a svobody veřejných stavů těchto království a zemí dle poměrů a potřeb nynějšího času se vyvinuly, přejinačily a s prospěchem veškerého mocnářství v srovnalost se uvedly, přiložená zřízení zemská a řády volení do sněmu schváliti, a propůjčujeme jednomu každému zřízení a řádu pro tu kterou zemi moci základního zákona státního.

Ježto jsme však v příčině toho, jak Naše království Dalmatské k Naším královstvím Charvátskému a Slavonskému dle práva státního postaveno bude, posud s konečnou platností nerozhodli, tedy zřízení zemské, kteréž jsme pro Naše království Dalmatské vydali, na ten čas ještě úplně ve skutek vejíti nemůžou.

Čl. IV

Abychom statuty, patenty, danými dne 20. října 1860, pro naše vojvodství Štyrské, Korutánské a Salcburské, též pro Naše knížecí hrabství Tyrolské vydané, v srovnalost uvedli s těmi ustanoveními, ježto ve zřízeních zemských dnešního dne od Nás schválených co do pravidla položena jsou; abychom zastupitelstvím zemí výše jmenovaných oněch širších práv propůjčili, kteréž se nám vidělo povoliti zástupcům ostatních zemí korunních, abychom konečně nařízení Naše, dne 5. ledna r. 1861²⁾ v příčině práva volení do sněmu vydaná, také ve Štyrsku, Korutanech, Salcburku a Tyrolsku stejnou měrou ve skutek uvedli a statuty zemské již vydané rozšířili a přejinačily: vidělo se Nám, přiložená nová zřízení zemská pro Štyrsko, Korutany, Salcbursko a Tyrolsko schváliti.

Čl. V

Přikazující zároveň v příčině Našeho království Lombardsko-Benátského Našemu ministrovi státnímu, aby Nám zřízení zemské na týchž základech založené v příhodnou dobu předložil, propůjčujeme prozatím kongregacím tohoto království, jakožto nynějšímu zastupitelstvu jeho, práva, aby ustanovený počet úřadů do rady říšské vyslaly.

Čl. VI

Ježto pak jednak předcházejícími zákony základními, jednak zřízenými dílem znovu zavedenými, dílem podle nových zákonů základních udělanými základ statoprávních poměrů říše Naší pevně položen, a zvláště zastupitelstvo národů Našich náležitě rozděleno a účastenství jich v zákonodárství a ve správě uspořádáno jest - tedy tímto veškeré tyto zákony základní za zřízení říše Naší prohlašujeme, a chceme i budeme pod ochranou Boha všemohoucího tato slavně vyhlášená a zaslíbená pravidla netoliko sami nezvratně zachovávat i je držeti, nýbrž zavazujeme také Naše nástupce u vládě, aby je nezvratně zachovávali, je drželi a že tak učiní, také při nastoupení na trůn v manifestu, jež v příčině toho vydají, slíbili. Projevujeme také tímto pevný úmysl, že jich budeme vši Naší mocí císařskou proti každému útoku hájiti a k tomu přihlížeti, aby je jeden každý zachovával a držel.

Čl. VII

Poručíme, aby tento patent i se státními zákony základními o zastoupení říšském a zemském, prostředkem něho vyhlášenými ve způsobě diplomu císařského byl vzdělán a v Našem archivě

domovním, dvorském a státním uložení a chování, a taktéž aby časem svým v archivech Našich království a zemí uloženi a chováni byli zákon základní o zastoupení říšském kromě zvláštních zákonů základních pro jednu každou zemi ustanovených.

Dáno ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem dne dvacátého šestého února léta tisícího osmistého šedesátého prvního, panování Našeho roku třináctého.

František **Josef** m. p. L. S.
Arcivojvoda **Rainer** m. p.
Rechberg m. p.
Mecséry m. p.
Degenfeld m. p.
Schmerling m. p.
Lasser m. p.
Szecsén m. p.
Plener m. p.
Wickenburg m. p.
Pratobevera m. p.
Z Nejvyššího nařízení
Svobodný pán **Ransonnet** v. r.

I. Příloha k č. 20

Základní zákon o zastupitelstvu říšském

§ 1

K zastupování říše ustanovena jest rada říšská.

Rada říšská skládá se ze sněmovny panské a ze sněmovny poslanců.

§ 2

Údy sněmovny panské jsou rodem zletilí princové císařského domu.

§ 3

Dědičnými údy sněmovny panské jsou zletilé hlavy zdejších rodů šlechtických, držení rozsáhlých statků vynikajících, kterýmž Císař Pán důstojenství dědičného rady říšského propůjčí.

§ 4

Údové sněmovny panské dle vysokého důstojenství církevního jsou arcibiskupové a takoví biskupové, jimž přísluší důstojenství knížecí.

§ 5

Císař Pán zůstává Sobě, povolati muže výtečné, kteří sobě o stát neb církev, o vědy neb umění

zásluh dobyli, za údy doživotné do sněmovny panské.

§ 6

Do sněmovny poslanců přijde tři sta a čtyřicet údů zvolených, a to v počtu pro jedno každé království a jednu každou zemi tímto způsobem vyměřeném:

pro království Uherské	pět a osmdesát,
pro království České	čtyři a padesát,
pro království Lombardsko-Benátské	dvadcet,
pro království Dalmatské	pět,
pro království Charvátské a Slavonské	devět
pro království Haličské a Vladimířské s vojvodstvími Osvětímským a Zátorským a s velkovojsvodstvím Krakovským	osm a třidcet,
pro arcivojsvodství Rakouské pod Enží	osmnáct,
pro arcivojsvodství Rakouské nad Enží	deset,
pro vojsvodství Salcburské	tři,
pro vojsvodství Štyrské	třináct,
pro vojsvodství Korutanské	pět,
pro vojsvodství Krajinské	šest,
pro vojsvodství Bukovinské	pět,
pro velkoknížetství Sedmihradské	šest a dvadcet,
pro markrabství Moravské	dva a dvadcet,
pro vojsvodství Horní- a Dolnoslézské	šest,
pro knížecí hrabství Tyrolské a Vorarlberské	dvanáct,
pro markrabství Istrianské s knížecím hrabstvím Gorickým a Gradištským a s městem Trstem a okrškem Trstským	šest.

§ 7

Údové pro každou zemi v počtu výše položeném ustanoveni budou od sněmu té země přímo zvoleni a do rady říšské poslání.

Volení údů sněmovny poslancecké konáno budiž absolutní většinou hlasů tím způsobem, aby počet jich, dle zřízení zemských na jisté obvody, města a korporace vycházející, zvolil se z údů sněmu zemského, poslaných od týchž obvodů, týchž měst a korporací.

Nastaly-li by výjimkou případnosti takové, že by údové sněmovny poslanecké od sněmu vysláni býti nemohli, zůstává Sobě Císař Pán naříditi, aby byli přímo v obvodech, městech a korporacích zvoleni.

§ 8

Císař pán pojmenuje presidenta a vicepresidenta z údů každé sněmovny.

Ostatní funkcionáře zvolí sobě každá sněmovna sama.

§ 9

Rada říšská bude od Císaře každý rok svolána.

§ 10

Moc a působnost veškeré rady říšské vztahuje se dle článku II císařského diplomu, daného dne 20. října 1860, ku všelikým věcem zákonodárským, ježto se týkají práv, povinností a záležitostí čili interesů, všem královstvím a zemím společných.

Takové věci jsou jmenovitě:

- a) Veškeré záležitosti, ježto se vztahují ke způsobu, i ke spořádání povinnosti vojenské;
- b) záležitosti všeliké, ježto se týkají uspořádání peněžnictví, úvěru, mince a bankovníctví cedulního, cel a obchodu, též pravidel poštovníctví, železnic a telegrafů;
- c) všeliké záležitosti, týkající se financí říšských vůbec; zvláště předchozí rozpočty hospodářství státního, zkoušení závěr počtů státních a resultátů hospodaření s financemi, zavádění nových výpůjček, konvertování nynějších dluhů státních, prodávání, zjinačování aneb zavazování nemovitého jmění státního, zvyšování zavedených již daní, dávek a důchodků a zavádění nových.

Daně, dávky a důchodky vybírány budou dle zákonů posavadních dotud, pokud nebudou zákonové tito způsobem zřízení změněny.

Dluh státní postaven jest pod kontrolou rady říšské.

§ 11

Věci zákonodárské, ježto mají veškerá království a veškeré země, vyjímajíc země koruny Uherské, společně, náležejí do III článku diplomu, daného dne 20. října 1860, k působnosti rady říšské dle zřízení vyměřené, aniž se do ní přivezou údové ze zemí koruny Uherské.

K působnosti téže užší rady říšské náležejí tedy, vyjímajíc věci v § 10 vypočtené, všeliké věci, zákonodárství se týkající, ježto dle zřízení zemských nejsou výslovně zůstaveny sněmům zemským v užší radě říšské zastoupeným.

Totéž platí také o věcech sněmům zemským zůstavených tehda, když ten který sněm navrhne, aby se o nich jednalo společně.

Vzešla-li by pochybnost nějaká s strany kompetence užší rady říšské ve společných věcech

zákonodárských naproti kompetenci toho neb onoho sněmu zemského v užší radě říšské zastoupeného, rozhodne v tom k návrhu užší rady říšské Císař.

§ 12

Návrhové k zákonům předkládají se od vlády radě říšské.

Také radě říšské přísluší, navrhovati zákony u věcech k působnosti její náležitých (§§ 10 a 11). Ke každému takovému zákonu potřebí, aby se shodovaly v příčině jeho obě sněmovny a aby došel potvrzení císařského.

§ 13

Bylo-li by v tom čase, když rada říšská není shromážděna, potřebí, aby se v některé věci k působnosti její náležitě učinilo nějaké pilné opatření, jest ministerium povinno, radě říšské nejprve přísti vyložiti příčiny takového opatření a připomenouti, jaký mělo účinek.

§ 14

Aby usnešení veškeré a potahmo užší rady říšské bylo platné, potřebí v každé sněmovně absolutní většiny hlasů údů přítomných.

K návrhu, aby v tomto zákoně základním stala se nějaká změna, potřebí v obojí sněmovně většiny alespoň dvou třetin hlasů.

§ 15

Údům sněmovny poslanecké není dovoleno, přijímati od svých voličů nějaké instrukce.

§ 16

Všichni údové rady říšské mají právo hlasovací vykonávati osobně.

§ 17

Funkce údů sněmovny poslanecké z některé země vyslaných pomine toho dne, když se sejde nový sněm zemský.

Údové tito mohou však zase do sněmovny poslanecké zvoleni býti.

Sejde-li některý úd sněmovny poslanecké smrtí, pozbude-li spůsobilosti osobní, anebo nemůže-li pro nějakou překážku trvalou býti údem rady říšské, má se nové zvolení předsevzíti.

§ 18

Odročení rady říšské a rozpuštění sněmovny poslanců stane se z nařízení Císařova. Byla-li sněmovna tato rozpuštěna, voleno budiž znovu dle § 7.

§ 19

Ministrové, kancléři dvorští a správcové úřadů centrálních mají právo, u všech poradách účastenství míti a návrhy předložené buď osobně nebo skrze vyslaného svého zastupovati.

Oni mají slyšeni býti, kdykoliv za to požádají.

Právo spolu hlasovati, mají jen tehda, když jsou údy té neb oné sněmovny.

§ 20

Sedění obojí sněmovny rady říšské jsou veřejná.

Každá sněmovna má právo, ve zvláštních případech od veřejnosti upustiti, když za to požádá prezident nebo alespoň deset údů a když se sněmovna po odstranění posluchačstva na tom ustanoví.

§ 21

Jak se má v jednání a v jiných pracech předsejiti a jak mají obě sněmovny spolu obapólně a s jinými úřady si dopisovati a jednati, ustanoveno bude řádem jednacím.

Příloha II

Zřízení zemské a řád volení zemského v království Českém

Zřízení zemské

Kapitola první

O zastupitelstvu zemském vůbec

§ 1

Království České zastoupeno bude u věcech zemských sněmem zemským.

§ 2

Práva zastupitelstvu zemskému příslušná vykonávati bude buď sám sněm anebo výbor zemský.

§ 3

Sněm zemský skládati se bude ze dvou set jeden a čtyřiceti sněmovníků, totiž:

- a) z knížete arcibiskupa Pražského a z biskupa Litoměřického, Králohradeckého a Budějovického;
- b) z rektora magnifika vysokých škol Pražských, a
- c) ze dvou set šest a třiceti zvolených poslanců, a to:

- I. ze sedmdesáti poslanců z třídy držitelů velkých statků;
- II. ze sedm a osmdesáti poslanců měst a míst průmyslových v řádu volebním jmenovaných, i komor obchodnických a živnostnických;
- III. z devět a sedmdesáti poslanců jiných obcí v království Českém.

§ 4

K řízení sněmu zemského pojmenuje Císař Pán z prostředku sněmu nejvyššího maršálka zemského a jeho náměstka.

§ 5

Širší ustanovení o tom, kdo má právo voliti a kdo může volen býti, jak budou poslanci rozděleni na okresy volicí, ježto se zříditi mají, a jak se má u volení předsejítí, obsažena jsou v řádu volebním pro království České.

§ 6

Doba úřadování, na kterou bude nejvyšší maršálek zemský a jeho náměstek jmenován, a na niž budou údové sněmu zemského zvoleni (doba sněmovní), vyměřuje se na šest let.

Zvolení poslanců do sněmu zemského nemůže od voličů odvoláno býti.

Po projití řádné doby sněmovní rozepíše se nové volení, a totéž učiní se, kdyby sněm byl rozpuštěn, aneb kdyby mezi tím některý poslanec vystoupil, smrtí sešel, nebo pozbyl spůsoblosti k volitelnosti náležité.

Předešlí údové sněmu zemského mohou zase voleni býti.

§ 7

Poslancům na sněm zemský zvoleným není dovoleno, instrukcí přijímati a oni mohou právo hlasovací jen osobně vykonávat.

§ 8

Sněm zemský scházeti se má k Nejvyššímu svolání krom zvláštních případností jednou v roce, a to v Praze, hlavním městě zemském, ač jestli Císař Pán jinak neustanoví.

§ 9

Poslanci, když vstoupí do sněmu zemského, mají v ruce nejvyššího maršálka zemského učiniti slib na místě přísahy, že chtějí Císaři Pánu věrní a Jeho poslušní býti, zákony zachovávat a své povinnosti svědomitě plniti.

§ 10

Nejvyššímu maršálku zemskému přísluší sněm zemský Císařem Pánem svolaný zahajovati, v něm předsedati a jednání řídití, též po skončených pracech aneb ke zvláštnímu nařízení Jeho Veličenství jej zavřítí.

Císař Pán může sněm zemský i v řádné době sněmovní, každého času rozpustiti, a zároveň naříditi, aby se znovu volilo.

§ 11

Výbor zemský, jakožto spravující a vykonávající orgán zastupitelstva zemského, skládati se bude z osmi přisedících z prostředka shromážděného sněmu zemského zvolených, jimž bude předsedati nejvyšší maršálek zemský. Zašla-li by mu nějaká překážka, pojmenuje nejvyšší maršálek zemský náměstka z výboru zemského, aby práce výboru řídil.

§ 12

Dva přisedící výboru zemského voleni budou z prostředka sněmu zemského od poslanců, zvolených od voličské třídy držitelů velkých statků (§ 3, I), dva budou voleni od poslanců, zvolených od voličské třídy měst a průmyslových míst i komor obchodnických a živnostnických (§ 3, II), a dva od poslanců, zvolených od voličské třídy obcí venkovských (§ 3, III).

Ostatní dva přisedící výboru zemského voleni budou každý zvlášť od veškerého shromážděného sněmu zemského z něho samého.

Každé takové volení koná se absolutní většinou hlasujících.

Není-li u volení prvním a druhém absolutní většiny hlasů, konáno budiž užší volení mezi těmi dvěma osobami, ježto u volení druhém obdrželi nejvíce hlasů.

Jsouli hlasové počtem sobě rovní, rozhodne los.

§ 13

Za každého přisedícího výboru zemského zvolí se náměstník tím způsobem, jak uvedeno v paragrafu předešlém.

Sejde-li smrtí některý přisedící výboru zemského, když sněm není shromážděn, vystoupí-li z výboru, nebo nemůže-li po delší čas záležitosti výboru pro nějakou překážku spravovati, nastoupí na jeho místo náměstník, kterýž byl k tomu konci zvolen, aby jej zastupoval.

Jestli sněm zemský shromážděn, zvolí se na místo přisedícího, kterýž byl na dobro odpadl, jiný přisedící výboru zemského.

§ 14

Úřadování přisedících výboru zemského a jejich náměstníků trvá tak dlouho, jako úřadování sněmu zemského, kterýž je zvolil. Po skončení však doby sněmovní aneb byl-li sněm rozpuštěn, trvá úřadování přisedících dotud, až se z nového sněmu jiný výbor zřídí.

Vystoupí-li kdo ze sněmu, má to za účinek, že vystoupí zároveň z výboru zemského.

§ 15

Přisedící výboru zemského jsou povinni, bydleti v Praze.

Každý přisedící obdrží roční náhradu z prostředků zemských, kterou vyměří sněm, s výhradou schválení Císaře Pána.

Kapitola druhá

Jakou moc a působnost má zastupitelstvo zemské

I. Jakou moc a působnost má sněm zemský

§ 16

Sněm zemský jest ustanoven, aby spolu se přičiňoval k vykonávání moci zákonodárné dle toho, jak vyměřeno v diplomu císařském, daném dne 20. října 1860, zák. říšského č. **226**, a jemu náleží, posílati čtyři a padesáte sněmovníků do sněmovny poslanců rady říšské, jakž ustanoveno v § 6 základního zákona o zastupitelstvu říšském.

Sněmovníci tito voleni budte podle toho, jak nařízeno v § 7 základního zákona o zastupitelstvu říšském.

Kterak se údové sněmovny poslanců, jenž se zvoliti mají, rozdělí na jednotlivé obory, města a korporace, vyměřeno jest v dodavku k tomuto zřízení zemskému.

§ 17

Návrhové k zákonům týkajícím se záležitostí zemských, předkládají se od vlády sněmu zemskému

Také sněmu zemskému přísluší právo, navrhovati zákony o záležitostech zemských.

Ku každému zákonu zemskému jest potřebí, aby se shodovali Císař a sněm zemský.

Byl-li návrh, aby vydán byl zákon nějaký, od sněmu nebo od Císaře odvržen, nelze ho v též době zasedací znovu předkládati.

§ 18

Za zemské záležitosti pokládají se:

I. Všeliká nařízení, týkající se:

1. zeměvzdělání;
2. stavby veřejné, ježto se zapravuje z prostředků zemských;
3. ústavů dobročinných, z prostředků zemských nadaných;
4. rozpočtů předchozího a kladení počtů zemských, jak

a) co se dotýče příjmů zemských ze spravování majetnosti zemi náležité, ukládání daní na potřeby zemské a užívání úvěru zemského, tak i

b) co se dotýče vydání zemského, řádného i mimořádného.

II. Zevrubnější nařízení v mezích zákonů obecných, ježto se vztahují:

1. k záležitostem obecním;

2. k záležitostem církevním a školním;

3. ke konání příprave, a opatřování i ubytování vojska; konečně

III. nařizování o věcech, dobrého země neb potřeb zemských se týkajících, ježto zvláštními nařízeními zastupitelstvu zemskému k opatření se přikazují.

§ 19

Sněmu zemskému přísluší:

1. raditi se a návrhy činiti:

a) v příčině vyhlášených obecných zákonů a zřízení, jaký zvláštní účinek mají na dobro země, a

b) činiti návrhy, aby vydání byli obecní zákonové a zavedla se zřízení obecná, jichž vyhledávají potřeba a blaho země;

2. Přísluší mu podávati návrhy o věcech všelikých, které chce vláda s ním v poradě vzíti.

§ 20

Sněmu zemskému náleží péči míti o zachování jmění stavovského (domestikálního) a jiné majetnosti země České, která jí buď hned původně náleží nebo jí byla oddána, též o zachování fondů a ústavů, zřízených neb chovaných z prostředků stavovských neb zemských.

K usnešení sněmovnímu, jímž se jmění základní čili kmenové má zciziti, nějakou stálou závadou stížiti nebo zastaviti, potřebí jest schválení císařského.

§ 21

Sněmu zemskému přísluší spravovati jmění domestikální a záležitosti úvěru zemského i dluhů zemských se týkající a míti péči o to, aby závazkové, kteréž v příčině toho země na sobě má, náležitě se plnili. Jemu přísluší spravovati fond zemský a fond vyvazovací království Českého a obracetí náležitě oba fondy k potřebám, k nimž dle zákona ustanoveny jsou.

§ 22

Sněmu zemskému přísluší raditi se a usnešení činiti o to, jak by se opatřily prostředky, jichž potřebí k vyplnění povinností jeho v příčině potřeb zemských, zachování majetnosti, fondů a ústavů zemských, pokud příjmy z jmění základního k tomu nestačí.

Sněm zemský má právo, ku potřebě této rozvrhovati a vybírati přirážky k přímým daním císařským až do desíti procent. K větším přirážkám k některé dani přímé aneb k jiným dávkám na zemi rozvrženým, potřebí schválení císařského.

§ 23

Jakou moc a působnost sněm zemský míti bude u věcech obecních, ustanoví se zákonem obecním aneb zvláštními statuty obecními.

§ 24

Zvláštními předpisy vyměří se také, jak se bude sněm zemský přičiňovati a jaké přihlížení bude míti u věcech, daní se týkajících, jmenovitě co se týče rozvrhování, vybírání a odvádění přímých daní císařských.

§ 25

Sněmu zemskému náleží, usnešení činiti o systemisování úřednictva a služebnictva, které se výboru zemskému přidá aneb pro spravování některých věcí zřídí, jakož i o systemisování platů tohoto úřednictva a služebnictva; též mu náleží ustanovovati, jakým způsobem se má toto úřednictvo a služebnictvo jmenovati a disciplinárně k němu přikročovati, i jaké má míti platy na odpočinutí a platy zaopatřovací; kromě toho mu náleží vzdělati základy k instrukcím, ježto se úřednictvu dají v příčině vykonávání služby.

II. Jakou moc a působnost má výbor zemský

§ 26

Výboru zemskému přísluší péči míti o práce obyčejné, vztahující se ku správě majetnosti zemské a fondů, i ústavů zemských a řídití službu úředníků a služebníků pod ním postavených i přihlížeti k této službě.

On jest povinen činiti počet sněmu zemskému z prací těchto, i z toho, že uvedl ve skutek usnešení sněmu zemského, ježto se vykonati měla; a náleží mu bráti napřed v poradu návrhy k věcem zemským se vztahující ku potřebě sněmu zemského buď z uložení sněmu nebo samochtě.

§ 27

Výboru zemskému přísluší vykonávati práva podavací čili patronátní a presentační, ježto příslušela zemi nebo bývalým stavům zemským, též právo, navrhovati nebo jmenovati kandidáty k fundacím nebo stipendiím a právo, přijímati je do stavovských ústavů a zřízení.

§ 28

Výboru zemskému náleží zastupovati zemské zastupitelstvo u všelikých záležitostech právních.

V listinách, kteréž výbor zemský jménem zastupitelstva zemského vzdělá, má se nejvyšší maršálek zemský podepsati a má se k nim pečeť zemská přitisknouti.

§ 29

Výboru zemskému přísluší kromě toho spravovati všeliké jiné práce, které příslušely posavadnímu

výboru stavovskému, pokud nebudou na jiné orgány přenešeny aneb pokud za příčinou okolností změněných nepřestanou.

§ 30

Výbor zemský má učiniti přípravy, jichž potřebí, aby sněm zemský sedění svá míti mohl, a má vyhledati, v dobrém způsobu chovati a náležitě zříditi místnosti pro zastupitelstvo zemské a pro úřady a orgány přímo pod tímto zastupitelstvím postavené.

§ 31

Výboru zemskému přísluší zkoušeti průkazy poslanců nově do sněmu zemského vstupujících, že jsou řádně zvoleni a učiniti o tom zprávu ke sněmu zemskému, kterýž rozhodne, zdaliž se do sněmu připouštějí.

§ 32

Zevrubnější nařízení, které práce budou k výboru zemskému náležeti a jak se budou měti konati, bude v sobě obsahovati instrukce, již sněm zemský vydá; zevrubnější pak nařízení v příčině toho, jak se bude měti výbor zemský přičiňovati k věcem obecním a k věcem, týkajícím se daní císařských, dána budou zvláštními zákony, obecními a berničnými.

Kapitola třetí

Jak se mají práce spravovati a vyřizovati

§ 33

Sněm zemský, který se k řádnému svolání sejde, má o věcech k jeho působnosti náležitých v seděních rokovati a je vyřizovati.

Sedění nařizují se, zahajují a zavírají nejvyšším maršálkem zemským.

§ 34

Sedění sněmu zemského jest veřejné.

V případnostech zvláštních může se držeti sedění důvěrné, když buď předsedící za to požádá, nebo alespoň pět sněmovníků, a když po odstranění posluchačů sněm v to svolí.

§ 35

Věci, které se mají v poradě bráti, docházejí k sněmu zemskému:

- a) buď co návrhy od vlády předložené nejvyšším maršálkem zemským;
- b) nebo co návrhy, předložené od výboru zemského aneb od výboru zvláštního, ze sněmu zemského neb mezi sněmem k tomu konci zvoleného;
- c) nebo co návrhy toho neb onoho sněmovníka.

Chtěl-li by sněmovník některý podati sněmu návrh o sobě, ježto by se nevztahoval k návrhu od vlády neb od nějakého výboru předloženému, má to prvé nejvyššímu maršálku zemskému písemně oznámiti, a návrh takový má se předkem ve výboru v poradu vzíti.

Učinil-li by kdo návrh o věcech, ježto nenáležejí k působnosti sněmu zemského, nemá ho nejvyšší maršálek zemský ku poradě připouštěti.

§ 36

Nejvyššímu maršálku zemskému přísluší ustanovovati, v kterém pořádku se věci v poradu brátí a vyřizovati mají.

Návrhy, které sněmu zemskému předloží vláda, mají se před všelikými jinými věcmi v poradu vzíti a vyříditi.

§ 37

Místodržící království Českého nebo komisaři od něho vyslaní mají právo, do sněmu přicházeti a každé chvíle slova se ujíti; hlasovati ale mohou jen tehda, když jsou údové sněmu zemského.

Bylo-li by v některém rokování toho potřebí nebo toho žádati, aby se do sněmu poslali někteří údové úřadů vládních, kteří by podali zprávy nějaké nebo nějaká vysvětlení, má se nejvyšší maršálek zemský v příčině toho obrátiti k představeným těchto úřadů.

§ 38

Aby sněm zemský mohl o něčem učiniti usnešení, potřebí, aby bylo pospolu více než polovice veškerých sněmovníků; aby pak usnešení bylo platné, potřebí absolutní většiny hlasů.

Jsouli hlasové počtem sobě rovní, budiž návrh v poradu vzatý pokládán za zavržený. Navrhlo-li by se, aby se učinila nějaká změna ve zřízení zemském, potřebí k usnešení o to, aby byly pospolu alespoň tři čtvrtiny sněmovníků a aby k tomu alespoň dvě třetiny jich přivolily.

§ 39

Vůbec hlasuje se ústně; pakli by se ale předsedícímu vidělo, může se také hlasovati tím, že sněmovníci vstanou nebo zůstanou seděti.

Volení neb obsazování koná se cedulemi hlasovacími.

§ 40

Jednání sněmu zemského budiž prostředkem místodržícího Jeho Veličenství v známost uvedeno a protokol o seděních k němu přiložen.

Jakým způsobem se jednání sněmovní má v obecnost uvéstí, ustanoví sněm.

§ 41

Sněmu zemskému není dovoleno, s nižádným zastupitelstvem jiných zemí korunních sobě dopisovati, ani vyhlásování jakých koli od sebe vydávati. Též není dovoleno, deputací do shromážděného sněmu zemského připouštěti, žádosti pak může sněm přijímati jen tehda, když se mu podají skrze některého sněmovníka. Deputace ze sněmu zemského k Nejvyššímu dvoru císařskému mohou se posílati jen tehda, když k tomu Císař Pán prvé přivolí.

§ 42

Výbor zemský má práce k němu přikázané v poradách kolegiálních na potaz bráti a je vyřizovati.

Aby usnešení výboru zemského bylo platné, potřebí, aby alespoň pět přisedících bylo pospolu.

Shledal-li by nejvyšší maršálek zemský, že usnešení výboru zemského se přičí obecnému dobrému nebo zákonům, má právo a jest povinen učiniti, aby nebylo vykonáno, a má to neprodleně prostředkem místodržícího na Nejvyšším místě oznámiti, aby Jeho Veličenství v tom rozhodl.

§ 43

Výbor zemský může si dopisovati jen se sněmem, z něhož byl zvolen a může od sebe vydávati jen ohlášení v příčině věcí jemu ku správě svěřených.

Deputací nemůže výbor zemský přijímati.

Řád volení

I. O okresech volicích a o místech, v kterých se voliti má

§ 1

V příčině volení poslanců z třídy držitelů velkých statků jest veškeré království České jediným okresem volicím.

Volení koná se v Praze, hlavním městě zemském.

§ 2

Volicové poslanců z třídy držitelů velkých statků dělí se na dva sbory volicí, z nichž jeden činí držitelé statků, do desk zemských neb lenních vložených a svazkem fideikomisním zavazených, kteří mají právo voliti, druhý pak činí všichni ostatní držitelé velkých statků, kteří mají právo do sněmu voliti.

Volicímu sboru držitelů statků fideikomisních přísluší voliti šestnáct poslanců, volicímu sboru ostatních držitelů velkých statků náleží voliti poslanců čtyři a padesát.

§ 3

V příčině volení poslanců měst a průmyslových míst činí:

hlavní město zemské Praha pět okresů volicích;

tato města činí každé o sobě jeden okres volicí:

- a) Liberec s Kristianštatem,
- b) Plzeň,
- c) Budějovice,
- d) Cheb,
- e) Kutná Hora,
- f) Česká Lípa,
- g) Rumburk,
- h) Písek,
- i) Karlín,
- k) Smíchov;

města níže položená činí vždy dohromady jeden okres volící:

- l) Jilové, Vyšehrad, Kostelec nad Černými lesy a Benešov;
- m) Mělník, Brandýs nad Labem a Roudnice;
- n) Příbram a Březová hora;
- o) Slané, Louny a Rakovník;
- p) Hořovice, Beroun, Radnice a Rokycany;
- q) Krumlov, Kaplice, Nové hrady a Vyšebrod;
- r) Třeboň, Lišov a Týn nad Vltavou;
- s) Jindřichův Hradec a Bystřice;
- t) Mladá Boleslav a Nymburk;
- u) Mnichovo Hradiště, Turnov a Bílá voda;
- v) Fridland, Neušadt a Chrastava;
- w) Jablonec, Hodkovice a Smržovka;
- x) Kolín, Poděbrady a Kouřim;
- y) Čáslav, Chotěboř a Golčův Jeníkov;
- z) Německý Brod, Polná a Humpolec;
- aa) Chrudím a Heřmanův Městec;
- bb) Pardubice, Chlumeck a Holic;

- cc) Vysoké Mýto, Skutce a Hlinsko;
- dd) Litomyšl a Polička;
- ee) Landškroun, Ústí nad Orlicí a Česká Třebová;
- ff) Asch a Rossbach;
- gg) Kraslice, Neydek a Schönbach;
- hh) Wildštejn, Kinšperk a Haslov;
- ii) Karlovy Vary a Jáchimov;
- kk) Planá, Tachov, Stříbro a Sandov;
- ll) Locket, Slavkov, Schönfeld a Bečov;
- mm) Jičín a Nový Bydžov;
- nn) Lomnice, Nová Paka a Sobotka;
- oo) Vrchlabí, Lanov a Hostinné;
- pp) Roketnice a Jilemnice;
- qq) Trutnov, Broumov a Police;
- rr) Hradec Králové, Jaroměř a Josefov;
- ss) Dvůr Králové, Náchod a Hořice;
- tt) Rychnov, Žamberk, Kostelec nad Orlicí a Dobruška;
- uu) Litoměřice a Lovosice;
- vv) Teplice a Ústí nad Labem;
- ww) Děčín, Podmokly, Česká Kamenice a Chřibská;
- xx) Cvikov a Mimoň;
- yy) Hajda, Kamenná Šenava, Plottendorf a Parchen;
- zz) Šluknov, Ehrenberk a Hanšpach;
- aaa) Warnsdorf, Franzenstál Starý a Nový, Floriansdorf a Karlsdorf;
- bbb) Mikulášovice, Zeidlery a Krásná Lípa;
- ccc) Starý Georgswald a Königswald;
- ddd) Klatovy a Domažlice;
- eee) Strakonice, Sušice a Vodňany;

- fff) Wimberk, Prachatice a Volary;
- ggg) Most, Bilina a Horní Litvínov;
- hhh) Žatec a Kadaň;
- iii) Chomutov, Weipert a Přísečnice;
- kkk) Tábor, Kamenice a Pelhřimov.

Za volicí okresy města Prahy o sobě prohlašuje se patero okresů volicích, ježto ustanoveny jsou statutem obecním tohoto města, daným dne 27. dubna 1850, v § 44.

§ 4

Praha, hlavní město zemské a města, ježto sama o sobě činí okres volicích, jsou zároveň místy volicími těchto okresů.

V okresích volicích, ježto složeny jsou ze dvou neb z více měst a průmyslových míst, jest místem volicím každého okresu ono místo, kteréž v předešlém paragrafu tu, kde se ustanovuje každý okres volicích, první jest položeno.

§ 5

V každém z pěti okresů volicích města Prahy voleno budiž po dvou poslancích, v městě Liberci s Christianšladtem voleni budtež tři poslanci, a v každém z ostatních osm a padesáti okresů volicích v § 3 ustanovených voleno buď po jednom poslanci. Všichni ti, kdož mají v každém městském okresu volicím právo voliti, činí jeden sbor volicích.

§ 6

Komory obchodnické a živnostnické v Praze a Liberci, volzež každá po čtyřech poslancích do sněmu zemského, komora Chebská volíž tři a komory Plzeňská a Budějovická každá po dvou.

V kterémžto volení mají údové a náměstníci jedné každé komory činiti sbor volicích.

§ 7

V příčině volení poslanců obcí venkovských činí tyto okresové političtí vždy dohromady jeden okres volicích;

1. Okresové Smíchovský, Zbraslavský, Berounský a Unhošťský, činí dohromady jeden okres;
2. Okresové Karlínský a Brandýský, dohromady jeden okres;
3. Okresové Jílovský a Říčanský, dohromady jeden okres;
4. Okresové Rakovnický, Křivoklátský, Novostražecký a Lounský, dohromady jeden okres;
5. Okresové Slanský, Velvarský a Libochovický, dohromady jeden okres;
6. Okresové Mělnický a Roudnický, dohromady jeden okres;

7. Okresové Příbramský a Dobříšský, dohromady jeden okres;
8. Okresové Hořovický a Zbirovský, dohromady jeden okres;
9. Okresové Černokostelecký a Českobrodský, dohromady jeden okres;
10. Okresové Budějovický, Lišovský, Svinenský, Hlubocký a Týnský nad Vltavou, dohromady jeden okres;
11. Okresové Krumlovský, Chvalšinský a Plánský, dohromady jeden okres;
12. Okresové Kaplický, Novohradský a Vyšebrodský, dohromady jeden okres;
13. Okresové Jindřicho-Hradecký, Lomnický, Třeboňský a Novobystřický, dohromady jeden okres;
14. Okresové Mladoboleslavský, Hradištský a Bělský, dohromady jeden okres;
15. Okresové Nymburský a Benátský, dohromady jeden okres;
16. Okresové Liberecký, Jablonecký a Tanwaldský, dohromady jeden okres;
17. Okres Fridlandský činí o sobě jeden okres volicí;
18. Okresové Jablonecký a Chrastavský, dohromady jeden okres;
19. Okresové Turnovský a Českodubský, dohromady jeden okres;
20. Okresové Dubský a Štětský, dohromady jeden okres;
21. Okresové Kutnohorský a Čáslavský, dohromady jeden okres;
22. Okresové Ledebčský a Dolnokralovický, dohromady jeden okres;
23. Okresové Německobrodský, Humpolecký, Polenský a Přibyslavský, dohromady jeden okres;
24. Okresové Chotěbořský a Habrovský, dohromady jeden okres;
25. Okresové Kolínský, Kouřimský a Uhlířskojanovický, dohromady jeden okres;
26. Okresové Poděbradský a Kraloměstský, dohromady jeden okres;
27. Okresové Chrudimský a Nasavský, dohromady jeden okres;
28. Okresové Vysokomýtský, Skutečský a Hlinecký, dohromady jeden okres;
29. Okresové Litomyšlský a Poličský, dohromady jeden okres;
30. Okresové Landškrounský a Ústecký nad Orlicí, dohromady jeden okres;
31. Okresové Pardubický, Holický a Přeloučský, dohromady jeden okres;
32. Okresové Chebský, Wildšteinský a Ašský, dohromady jeden okres;
33. Okresové Falkenovský a Kinžvartský, dohromady jeden okres;

34. Okresové Plánský, Tepelský a Bezdrůžický, dohromady jeden okres;
35. Okresové Tachovský a Přimdský, dohromady jeden okres;
36. Okresové Karlovarský, Loketský a Bečovský, dohromady jeden okres;
37. Okresové Žlutický a Bochovecký, dohromady jeden okres volicí;
38. Okresové Kraslický a Neydecký, dohromady jeden okres;
39. Okresové Jáchimovský a Blatenský, dohromady jeden okres;
40. Okresové Jičínský, Lomnický, Sobotecký a Libaňský, dohromady jeden okres;
41. Okresové Trutnovský, Hostěnský, Maršovský a Šaclířský, dohromady jeden okres;
42. Okresové Hořický a Novopacký, dohromady jeden okres;
43. Okresové Vrchlabský, Raketnický a Jilemnický, dohromady jeden okres;
44. Okresové Novobydžovský a Chlumecký, dohromady jeden okres;
45. Okresové Semilský a Železnobrodský, dohromady jeden okres;
46. Okresové Králohradecký a Nechanický, dohromady jeden okres;
47. Okresové Královodvorský a Jaroměřský, dohromady jeden okres;
48. Okresové Broumovský a Poličský, dohromady jeden okres;
49. Okresové Rychnovský a Kostelecký nad Orlicí, dohromady jeden okres;
50. Okresové Žambercký a Králický, dohromady jeden okres;
51. Okresové Novoměstský nad Metují, Náchodský a Dobrušský, dohromady jeden okres;
52. Okresové Litoměřický, Lovosický a Ústecký, dohromady jeden okres;
53. Okresové Českolipský, Mimoňský, Hajdský a Cvikovský, dohromady jeden okres;
54. Okresové Děčínský, Benešovský a Českokamenický, dohromady jeden okres;
55. Okresové Ústecký nad Labem a Chabařovský, dohromady jeden okres;
56. Okresové Šluknovský a Hanšpašský, dohromady jeden okres;
57. Okresové Rumburský a Warnsdorfský, dohromady jeden okresů;
58. Okresové Teplický, Duchcovský a Bilinský, dohromady jeden okres;
59. Okresové Plzeňský, Touškovský, Stříbrský a Stodský, dohromady jeden okres;
60. Okresové Rokycanský a Blovický, dohromady jeden okres;
61. Okresové Kralovický a Manětínský, dohromady jeden okres;

62. Okresové Klatovský, Planický a Nyrský, dohromady jeden okres;
63. Okresové Přeštický a Nepomucký, dohromady jeden okres;
64. Okresové Horšovtýnský, Hostounský a Ronšperský, dohromady jeden okres;
65. Okresové Domažlický a Kdynský, dohromady jeden okres;
66. Okresové Písecký a Vodňanský, dohromady jeden okres;
67. Okresové Strakonický a Horažďovický, dohromady jeden okres;
68. Okresové Břežnický, Blatenský a Mirovický, dohromady jeden okres;
69. Okresové Prachatický a Netolický, dohromady jeden okres;
70. Okresové Sušický a Kašperskohorský, dohromady jeden okres;
71. Okresové Vimberský a Volynský, dohromady jeden okres;
72. Okresové Žatecký, Postoloprtský, Chomoutovský, Bastianberský, Podbořanský a Jesenický, dohromady jeden okres volicí;
73. Okresové Kadaňský, Přísečnický a Doupovský, dohromady jeden okres;
74. Okresové Mostecký, Kateřinohorský a Jirkovský, dohromady jeden okres;
75. Okresové Tábořský, Mladovožický, Soběslavský a Veselský, dohromady jeden okres;
76. Okresové Milevský, Sedlecký a Bechynský, dohromady jeden okres;
77. Okresové Pelhřimovský, Pacovský, Kamenický a Počátecký, dohromady jeden okres;
78. Okresové Benešovský, Neveklovský a Vlašímský, dohromady jeden okres;
79. Okresové Votický a Sedlčanský, dohromady jeden okres volicí.

§ 8

V každém okrese volicím k volení poslanců obcí venkovských zřízeném jest místem volicím sídlo politického okresního úřadu onoho okresu politického, kterýž jest v § 7 tu, kde se ustanovuje každý okres volicí, první jmenován.

§ 9

Každý z okresů volicích v § 7 jmenovaných voliti má jednoho poslance.

Volitelé všech obcí, ležících v jednom okrese volicím (vyjímajíc města a průmyslová místa, ježto dle § 3 mají právo poslance voliti), činí jeden sbor volicí.

II. O právu volicím a o volitelnosti

§ 10

Poslanci voličské třídy velkých statkářův voleni budtež přímo od držitelů statků do desk zemských nebo manských vložených, z nichž se ročně platí alespoň dvě stě padesát zlatých císařských daní reálních (vyjímajíc přírážku na válku), kteřížto držitelové statků mají býti zletilí a mají příslušet k rakouskému svazku státnímu.

§ 11

Jestli statek do desk zemských nebo manských vložený, který přináší s sebou právo do sněmu voliti, v držení několika držitelů, může jen ten z nich do sněmu voliti, kohož ostatní k tomu zmocní.

Jestli kdo v držení dvou nebo více statků do desk zemských nebo manských vložených, z nichž se ročně dohromady platí alespoň dvě stě padesát zlatých císařských daní reálních (vyjímajíc přírážku na válku), má taktéž právo do sněmu voliti.

§ 12

Jestli v držení statku do desk zemských nebo manských vloženého, který přináší s sebou právo do sněmu voliti, korporace neb společnost nějaká, přísluší právo voličské vykonávati tomu, kdo dle zákona nebo dle pravidel společenských jest ustanoven, aby korporaci nebo společnost zastupoval u věcech vnějších.

Jestli obec v držení nějakého statku do desk zemských nebo manských vloženého, právo volicí s sebou přinášejícího, nemůže co obec práva tohoto vykonávati.

§ 13

Poslancové měst a průmyslových míst v § 3 jmenovaných voleni budtež přímo ode všech občanů, kteří dle zvláštního statutu obecního nebo dle zákona obecního, vydaného dne 17. března 1849 (č. 170 zákonníka říšského) mají právo, voliti obecní zastupitelstvo měst a průmyslových míst okres volicích činících, a to

- a) v hlavním městě Pražském od těch, kteří náležejí do prvního a druhého sboru volicích;
- b) v jiných městech a průmyslových místech, v nichž jsou tři sborové volicích, od těch, kteří náležejí do prvního a druhého sboru, a od těch ze sboru třetího, kteří platí alespoň deset zlatých přímé daně;
- c) v obcích, které mají méně než tři sbory volicích, od prvních dvou třetin všech volicích obecních, postavených po sobě dle velikosti daně přímé, již ročně platí. Po těchto volicích přijdou ti, kdož dle osobní své vlastnosti mají právo, zastupitelstvo v obci voliti.

§ 14

Poslanci obcí venkovských voleni budtež do sněmu skrze zvolené volitele.

Každá obec k okresu volicímú náležitá zvol na každých pět set obyvatelů jednoho volitele, Zbude-li, když se obyvatelstvo dělí pěti sty, rešt, činící dvě stě padesát nebo více, pokládán buď rešt takový za pět set; zbude-li ale rešt menší, než dvě stě padesát, budiž takový rešt pominut.

Malé obce, ježto mají méně pěti set obyvatelů, voltež po jednom voliteli.

§ 15

Volitelé každé obce voleni budtež od občanů, kteří dle zákona obecního, daného dne 17. března 1847 (č. **170** zákonníka říšského) mají právo voliti zastupitelstvo obecní, a to:

- a) jsouli v obci tři sborové volicí, od těch občanů, kteří činí sbor první a druhý, a
- b) jestli v obci méně sborů volicích nežli tři, od dvou prvních třetin všech voličů obecních, postavených po sobě dle velikosti daně přímé, již ročně platí.

Po těchto voličích přijdou ti, kdož dle osobní své vlastnosti mají právo, zastupitelstvo v obci voliti.

§ 16

Každý volič může právo své toliko v jednom okrese volicím vykonati, a kromě zvláštních případností jen osobně.

Výjimkou mohou voliči z třídy držitelů velkých statků své právo hlasovací skrze plnomocníka vykonávati. Potřeba však, aby plnomocník takový měl právo, v třídě velkých statkářů voliti, a on může jen jednoho voliče zastupovati.

Kdo má právo voliti v třídě držitelů velkých statků, nemůže voliti v okrese volicím obou ostatních tříd voličských, a kdo má právo, voliti v okrese volicím měst a průmyslových míst v § 3 jmenovaných, nemůže voliti v obcích venkovských.

Jestli volič z voličské třídy měst a průmyslových míst a obcí venkovských údem několika obcí, může právo své vykonávati jenom v té obci, v které řádně bydlí.

§ 17

Za poslance do sněmu zemského může volen býti každý, kdo:

- a) jest občanem rakouským;
- b) kdo má třicet let věku svého;
- c) kdo jest v úplném požívání práv občanských, a
- d) kdo má dle předešlých §§ 10 až do 15 právo, voliti poslance do sněmu zemského v některé třídě voličské v zemi, totiž buď ve třídě držitelů velkých statků, nebo ve třídě měst a průmyslových míst, anebo ve třídě obcí venkovských.

Co tuto uvedeno, toho potřebí také, aby kdo mohl volen býti za poslance komory obchodnické a živnostnické.

§ 18

Do sněmu zemského nemohou voliti, aniž mohou do něho voleni býti:

- a) ti, kdož pro nějaký zločin nebo přečin, nebo pro přestupek ze zjištěnosti spáchaný nebo proti veřejné mravopoctnosti směřující byli vinni nalezeni, nebo pro některý zločin aneb přečin, anebo pro přestupek ze zjištěnosti spáchaný z nedostatečnosti průvodů z obžalování byli propuštěni;

- b) ti, kdož pro některý čin trestný pod lit. a) jmenovaný byli u vyšetřování vzati, pokud toto vyšetřování trvá, a
- c) ti, o jichž jmění byl konkurs prohlášen nebo řízení narovnavací zavedeno, pokud řízení konkursní nebo narovnavací trvá, a po skončeném řízení, když v něm nebyli nalezeni nevinni.

III. O rozepisování volby a o přípravách k ní

§ 19

Vyzvání, aby se volili poslanci do sněmu, učiní se vůbec vynešením, vydaným od místodržícího, v němž se má položit den, kterého se volba v místech tímto řádem ustanoveným má konati.

Den k volení má se vyměřiti tak, aby do něho všechny přípravy, jichž potřebí, mohly býti dokonány.

§ 20

Rozepsání volby obecné do sněmu zemského má se učiniti tím způsobem, aby se nejprve volili poslancové obcí venkovských, potom poslancové měst a průmyslových míst i komor obchodnických a živnostnických a konečně poslancové držitelů velkých statků, a aby se volení poslanců každé z obou prvnějších tříd volicích předsevzalo v celé zemi v tentýž den.

§ 21

Rozepsání volby obecné oznámeno budiž ve všech obcích království Českého novinami zemskými a plakáty.

Rozepsání volby zvláštní vyhlášeno budiž, když se mají voliti poslanci z třídy držitelů velkých statků, novinami zemskými; když ale se mají voliti poslanci z třídy měst a průmyslových míst a z třídy obcí venkovských, budiž to vyhlášeno plakáty v těch obcích, z kterých se skládá okres volicí.

§ 22

Všichni ti, kteří dle tohoto řádu volení činí sbor volicí, zapsáni buďte ve zvláštní seznam.

Seznam voličů každého sboru volicího budiž od orgánu, jenž je ustanoven, aby jej vzdělal, v evidenci chován a ku potřebě při volení ve dvou stejně znějících exemplářích sepsán.

§ 23

Seznam voličů obojího volicího sboru držitelů velkých statků budiž od místodržícího vzdělán, novinami zemskými vyhlášen a v tomto vyhlášení lhůta čtrnáctidenní k reklamaci položena, kteráž se má ode dne vyhlášení počítati. Podal-li by kdo reklamaci, když tato lhůta již prošla, budiž za opozdilou pokládána a odvržena.

§ 24

Zdaliž jest příčiny k reklamaci, buď že někdo byl do seznamu zapsán, kdo nemá práva voliti, aneb že byl někdo pomínut, kdo má k tomu právo, anebo zdali příčiny k reklamaci není, přísluší rozhodovati místodržícímu, který může také z moci úřadu svého dáti seznamy voličů z třídy držitelů velkých statků

opraviti až do toho dne, kterého se má voliti.

§ 25

Když jest o reklamacích v náležitý čas podaných rozhodnuto a seznamy voličů obojího volicího sboru držitelů velkých statků jsou opraveny, vzdělá se každému voliči lístek legitimační, v němž poznamenáno jest pořad jdoucí číslo toho kterého seznamu voličského, jméno voličovo a místo, kde bydlí, též místo, den a hodina, kde a kdy se bude voliti.

Voličům, kteří bydlí v království Českém, budtež lístky legitimační poslány; voliči, jenž bydlí vně království Českého, budtež vyzváni novinami zemskými; aby si je odebrali.

§ 26

Seznam voličů v každém městě neb průmyslovém místě, jmenovaném v § 3, budiž od představenstva obecního vzdělán a v tom bedlivě toho šetřeno, co nařízeno v §§ 13 a 18; potom budiž seznam takto vzděláný od představeného úřadu politického, pod kterýmž město neb průmyslové místo postaveno jest, se seznamy voličskými, v příčině zastupitelstva obecního sepsanými porovnán, co náležitě vzděláný potvrzen a podepsán.

U vzdělávání těchto seznamů voličských budtež za základ položeny seznamy voličů obecních, ježto byly při posledním obnoveném volení zastupitelstva obecního opraveny.

§ 27

Úřad politický, jemuž dle předešlého paragrafu přísluší potvrzovati seznamy těch, kteří mají v městech a průmyslových místech právo do sněmu voliti, má voličům do seznamu zapsaným lístky legitimační vzdělati a dodati, v kterýchž má býti poznamenáno jméno voličovo a místo, kde bydlí, též místo, den a hodina, kde a kdy se bude voliti.

Seznamy voličů z měst a průmyslových míst, v kterých se volba nekoná, poslány budte představenému úřadu politického v tom místě, v kterém se pro okres voliti má, a u téhož představeného žádáno bud také za poučení s strany místnosti, dne a hodiny, kde a kdy se bude voliti, aby se lístky legitimační vyplniti mohly.

§ 28

Jsouli dvě aneb jestli více měst a průmyslových míst v jeden okres volicí spojeno, má představený politického úřadu v tom místě, kde se bude pro okres voliti, ze seznamů voličských všech měst neb průmyslových míst hlavní seznam okresu volicího sestaviti a dva exempláře takového seznamu k volení připraviti.

§ 29

Za příčinou volení poslanců obcí venkovských má politický úřad okresní pro každou obec k jeho okresu náležitou (vyjímajíc jediné města a průmyslová místa, v § 3 jmenovaná) dle počtu obyvatelstva domácího o poslední konskripci vyhledaného podlé § 14 ustanoviti, kolik volitelů jedna každá voliti má, a oznámiv to představenému obce, má mu naříditi, aby ze seznamů voličů obecních, při posledním obnoveném volení zastupitelstva obecního opravených vzdělal a jemu předložil seznam občanů, kteří dle §§ 15 a 18 mají právo voliti volitele.

§ 30

Představený politického úřadu okresního, když obdrží seznam občanů, kteří mají právo volitele voliti, má ustanoviti den, hodinu a místo, kdy a kde se volba konati má, pojmenovati a vyslati komisaře, který by volbu řídil, a má o tom všem představenému obce v pravý čas dáti věděti a jemu naříditi, aby občany, kteří mají právo voliti, ku volbě pozval.

§ 31

Komisař volbu spravující má seznam občanů, kteří mají právo hlasovati, prohlédnouti, že jest náležitě vzdělán a že voliči byli ku volbě pozváni, potvrditi a potom seznam voličů s připraveným seznamem hlasovacím dodati představenému obce, kterémuž společně s komisařem tímto přísluší volbu řídit.

§ 32

Volba volitelů má v určitý k tomu den, v ustanovenou hodinu a v místě ku shromáždění pojmenovaném předsejítí, nehledíc k tomu, kolik voličů se sešlo; při čemž spravovati se jest dle podobnosti tím, co vyměřeno v níže položených §§ 39, 40 a 41, též 43 až do § 47, tento počítajíc.

Voliči mají tolik jmen pojmenovati, kolik volitelů se má zvoliti.

Aby zvolení volitelů bylo platné, potřebí absolutní čili nadpoloviční většiny hlasujících.

Nepřijde-li při prvním hlasování taková většina k místu, má se dále předsejítí dle toho, co jest ustanoveno v §§ 48, 49 a 50.

§ 33

Představený politického okresu má v každé obci na jisto postaviti, zdali volení volitelů šlo řádně dle zákona předse, a nevidí-li se toho potřeba, aby se volilo znovu, má osoby zvolené zapsati do seznamu volitelů celého okresu politického, kterýž seznam se dvojnásobně vzdělati má. Vidělo-li by se potřebí, aby se znovu volilo, má se to ihned naříditi a mají se udati příčiny, proč se to děje.

§ 34

Když volitelé ve všech obcích venkovských toho okresu jsou zvoleni a seznam volitelů jest úplný, má představený okresu politického zvoleným volitelům lístky legitimační vzdělati a dodati, v kterýchžto lístcích má býti poznamenáno číslo okresního seznamu volitelů, jméno volitelovo a místo, kde bydlí, též místo, den a hodina, kde a kdy se bude poslanec do sněmu voliti.

Seznamy volitelů těch okresů, v jichž místě úředním se nevolí, bud' tež zaroveň se spisy v příčině volby volitelů vzdělanými poslány představenému politického úřadu okresního v tom místě, v kterém se pro okres voliti má, a u téhož představeného žádáno bud' také za poučení, týkajíc se místnosti, dne a hodiny, kde a kdy se bude voliti, aby se lístky legitimační vyplniti mohly.

§ 35

Představený úřadu politického v tom místě, kde se má pro volící okres voliti, má ze seznamů volitelů všech okresů politických v jeden volící okres spojených hlavní seznam volitelů okresu volícího

sestaviti a dva exempláře toho seznamu k volení připraviti.

IV. O volení poslanců do sněmu zemského

§ 36

Řízení volby v každém sboru volicím, kteráž se konati má u přítomnosti komisaře císařského, svěří se komisi z volicího sboru zřízené, kteráž se skládati má:

1. ve sboru volicím držitelů statků fideikomisních ze tří údů, jmenovaných od voličů i ze dvou údů, jmenovaných od místodržitele;

2. ve volicím sboru ostatních držitelů velkých statků ze čtyř údů, jmenovaných od voličů a ze tří údů, jmenovaných od místodržitele;

3. v každém volicím sboru měst a průmyslových míst v § 3 přivedených ze starosty nebo náměstka od něho ustanoveného a ze dvou údů zastupitelstva obecního toho místa, kde se volí, a za čtyř údů, jmenovaných od komisaře volbu spravujícího;

4. v každém volicím sboru obcí venkovských ze tří údů tohoto sboru, jmenovaných od komisaře volbu řídícího a ze čtyř údů, jmenovaných od volitelů.

§ 37

Lístky legitimační, které se voličům a potahmo volitelům vydají, přinášejí s sebou právo, že volitele mohou do místnosti k volbě ustanovené vejíti a jsou jim jako vyzváním, aby se v den na nich pojmenovaný a v určitou hodinu k volení dali vynajíti, byť i nebyli dále k tomu pozváni.

§ 38

Volení počne se v den k tomu položený, v určitou hodinu a v místnosti k tomu ustanovené, nehledíc kolik voličů se sešlo, tím, že se ustanoví komise k řízení volby, kteráž ze sebe zvolí předsedícího, a převezme seznamy voličské i připravené seznamy hlasovací.

§ 39

Předsedící komise volbu spravující má voličům shromážděným na mysl uvéstí §§ 17 a 18 řádu volení sněmovního, co se týče vlastností, které mají míti ti, kdož chtějí voleni býti; má jim vysvětliti, jak mají v hlasování a v počítání hlasů předsejiti, a má je napomenouti, aby hlasy své dle vlastního přesvědčení bez všelikých stížných ohledů vedlejších dávali, jak dle nejlepšího vědomí a svědomí svého za to mají, že by to bylo obecnému dobrému nejprospěšnější.

§ 40

Učiní-li někdo prvé, než se počne hlasovati, námitku, že volič některý v seznamu voličském zapsaný nemá právo voliti, a dovozuje-li, že od té doby, co byly vzdělány seznamy voličské, pozbyl vlastnosti některé, pro kterou měl právo voliti, rozhodne v příčině toho ihned komise volbu spravující, aniž se dá místa rekursu.

§ 41

Hlasování počne tím, že dávají hlas údové komise volbu řídící, pokud mají právo voliti.

Potom vyvolává jeden úd této komise voliče, aby hlasovali v tom pořádku, jak jsou jména jich v seznamu voličském zapsána.

Voliči, kteří přijdou do shromáždění volicího, když byla jména jich již vyvolána, mají dávat hlas svůj teprv po přečtení celého seznamu voličského a mají se za tou příčinou u komise ohlásiti.

§ 42

Každý volič, který byl k hlasování vyvolán, má odevzdati lístek legitimační a má určitě pojmenovati toho, koho chce zvoliti za poslance do sněmu zemského.

Vypadnou-li na některý okres volicí dva nebo více poslanců, má volič jmenovati tolik jmen, kolik se má voliti poslanců.

§ 43

Vzejde-li při dávání hlasů pochybnost nějaká, zdali některý volič jest ta pravá osoba, rozhodne v příčině toho ihned komise volbu řídící, aniž se dá místa rekursu.

§ 44

Hlasování každého voliče zapíše se do připravených k tomu rubrik dvojnásobného seznamu hlasovacího vedle jména voličova.

Do jednoho seznamu zapíše hlas zapisovatel, od komisaře volbu řídícího komisi volební přidaný, do druhého pak seznamu zapíše jej zároveň některý úd komise, a tento druhý seznam jakožto lista obaplná jest kontrolou, že hlas byl zapsán.

§ 45

Hlas, který by se dal pod výminkou, aneb k němuž by se přidal nějaký příkaz tomu, kdo má zvolen býti, jest neplatný.

Zdali ten neb onen hlas jest platný čili nic, rozhodne ihned komise volbu spravující, aniž se dá místa rekursu.

§ 46

Volba má se krom zvláštních případností v běhu dne k ní ustanoveného skončiti. Nastaly-li by ale takové okolnosti, pro které by se nemohlo voliti, ve volení předejítí aneb volení skončiti, může komise, když tomu přivolí komisař volbu řídící, volení na den nejprve příští odložití aneb je prodloužití. O čemž se voličům má dáti věděti tím způsobem, jak v místě obyčejno.

§ 47

Když všichni přítomní voličové hlasy své dali, má předsedící komise volbu spravující hlasování za skončené prohlásiti, komise tato i komisař volbu řídící mají se v dvojnásobném seznamu hlasovacím

podepsati a má se i hned počnouti skrutinovati.

Jak počítání hlasů vypadlo, má předsedící komise, jak mile jest skončeno, neprodleně ohlásiti.

§ 48

Aby zvolení poslanca do sněmu zemského bylo platné, potřebí absolutní většiny hlasů.

Jsouli hlasové počtem sobě rovní, rozhodne v každé případnosti los, jež táhne předsedící komise volbu řídící.

§ 49

Nedojde-li při hlasování ten neb onen poslanec volený takové většiny hlasu, má se skrutinovati po druhé, a pakli by ani při druhém skrutinování většina nevypadla, má se přikročiti k užší volbě.

§ 50

V užší volbě mají voličové voliti jen takové osoby, které v druhém skrutinování měly vůbec čili relativně nejvíce hlasu po těch, jimž se dostalo absolutní většiny.

Osob, ježto se mají vzíti do užší volby, jest vždy jednou tolik, co poslanců, kteří se mají ještě voliti.

Hlas, který v třetím skrutinování padne na někoho, kdo nebyl vzat do užší volby, pokládán buď za neplatný.

§ 51

Když jest tolik poslanců náležitě zvoleno, kolik potřebí, tedy se protokol o volbě sepsaný zavře, od údů komise, která volbu řídila, a od komisaře císařského podepíše, přidá se k němu seznam hlasování a lista o počítání hlasů - a byli-li voleni poslanci obcí venkovských, přiloží se zároveň spisy k volbě volitelů se vztahující - potom se od komisaře a od komise společně zapečetí, dá se naň nápis, z něhož viděti, co obsahuje a odevzdá komisaři císařskému, aby jej poslal místodržícímu.

§ 52

Místodržící, když byl nahlédl do spisů volby se týkajících, ježto mu byly zaslány, má každému zvolenému poslanci, ač není-li proti němu nějaké příčiny v § 18 jmenované, pro kterou volitelnosti pozbývá, certifikát o volbě vzdělati a dáti mu jej dodati.

Tento certifikát dává zvolenému poslanci právo, že může vstoupiti do sněmu a má ten účinek, že se zvolení jeho pokládá za platné dotud, pokud opak toho se nevyříkne.

§ 53

Místodržící má veškeré spisy k volbě se vztahující výboru zemskému poslati, kterýž je má zkoušeti a učiniti o nich zprávu sněmu zemskému, jemuž přísluší rozhodovati, zdaliž poslancové zvolení se mají do sněmu připustiti (§ 31 zřízení zemského).

V. Ustanovení závěrečné

§ 54

Učinil-li by se v první době sněmovní návrh, aby se v tomto řádu volení do sněmu něco změnilo, může sněm, pokud dle § 38 zřízení zemského vůbec jest spůsobilý, usnešení činiti, absolutní většinou hlasů o to se usnésti.

Pakli by ale návrh, aby se v tomto řádu volebním změna nějaká zavedla, učinil se po projití první šestileté doby sněmovní, potřebí k usnešení sněmu o tom, aby alespoň tři čtvrtiny všech sněmovníků byly přítomny a aby nejméně dvě třetiny přítomných sněmovníků k tomu přivolily.

Přídavek

ke zřízení zemskému království Českého

Čl. I

Pět a čtyřicet údův sněmu zemského, kteří se mají do sněmovny poslanců rady říšské vyslati, budou na jednotlivé obvody města a korporace takto rozděleni.

Sněm má voliti:

1. Z pěti sněmovníků, kteří dle § 3, a) a b) řízení zemského mají hlas virilní a ze sedmdesáti poslanců z třídy držitelů velkých statků, dohromady, patnáct poslanců;
2. z desíti poslanců hlavního města Praha, jednoho poslance;
3. z patnácti poslancův komor obchodnických a živnostnických, čtyři poslance;
4. ze sedmi poslanců okresů volicích, položených v § 3 řádu volení do sněmu pod lit. i), k), l), m), n), o), p), dva poslance;
5. ze čtyř poslanců okresů volicích, uvedených tamtéž pod lit. c), q), r), s), jednoho poslance;
6. z osmi poslanců okresů volicích, přivedených tamtéž pod lit. a), v), w), oo), pp), qq), dva poslance;
7. ze čtyř poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod lit. t), u), mm), nn), jednoho poslance;
8. z pěti poslanců okresů volicích, položených tamtéž pod lit. e), x), y), z), kkk), jednoho poslance;
9. z pěti poslanců okresů volicích, uvedených tamtéž pod lit. aa), bb), cc), dd) ee), jednoho poslance;
10. ze sedmi poslanců okresů volicích, přivedených tamtéž pod lit. d), ff), gg), hh), ii), kk), ll), dva poslance;
11. ze tří poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod lit. rr), ss), tt), jednoho poslance;
12. z jedenácti poslanců okresů volicích, položených tamtéž pod lit. f), g), uu), vv), ww), xx), yy), zz), aaa), bbb), ccc), dva poslance;
13. z pěti poslanců okresů volicích, uvedených tamtéž pod lit. b), h), ddd) eee), fff), jednoho poslance;

14. ze tří poslanců okresů volicích, přivedených tamtéž pod lit. ggg), hhh), iii), jednoho poslance;
15. z devíti poslanců okresů volicích, jmenovaných v § 7 řádu volení do sněmu pod čísly 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, dva poslance;
16. ze čtyř poslanců okresů volicích, položených tamtéž pod č. 10, 11, 12, 13, jednoho poslance;
17. z osmi poslanců okresů volicích, uvedených tamtéž pod č. 14, 15, 40, 41, 42, 43, 44, 45, dva poslance;
18. ze čtyř poslanců okresů volicích, přivedených tamtéž pod č. 16, 17, 18, 19, jednoho poslance;
19. z jedenácti poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod č. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 75, 76, 77, 78, 79, tři poslance;
20. z pěti poslanců okresů volicích, položených tamtéž pod č. 27, 28, 29, 30, 31, jednoho poslance;
21. z osmi poslanců okresů volicích, uvedených tamtéž pod č. 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, dva poslance;
22. ze šesti poslanců okresů volicích, přivedených tamtéž pod č. 46, 47, 48, 49, 50, 51, jednoho poslance;
23. z osmi poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod č. 20, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, dva poslance;
24. ze třinácti poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod č. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, tři poslance;
25. ze tří poslanců okresů volicích, jmenovaných tamtéž pod č. 72, 73, 74, jednoho poslance.

Čl. II

Návrhy, aby se rozdělení výš položené změnilo, náleží ke kompetenci rady říšské, a má se v tom předsejít dle toho, co ustanoveno v § 13 základního zákona o zastupitelstvu říšském.

- 1) **Zákonníka říšského č. 226**
- 2) **Zákonníka říšského č. 2**

Text dokumentu č. 21/1861 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

21

Patent

Františka Josefa Prvního

My František Josef První, z Boží milosti císař Rakouský, král Uherský a Český, král Lombardský a Benátský, Dalmatský, Charvátský, Slavonský, Haličský, Vladimířský a Illyrský, král Jerusalemský atd.; arcivojvoda Rakouský; velkovojevoda Toskánský a Krakovský; vojvoda Lotarinský, Salcburský, Štýrský, Korutanský, Krajinský a Bukovinský; velkokníže Sedmihradský, markrabě Moravský; vojvoda Horno- a Dolno-Slezský, Modenský, Parmský, Piačenský a Quastalský, Osvětimský a Zátorský, Těšinský, Furlanský, Dubrovnický a Zaderský; knížecí hrabě Habsburský, Tyrolský, Kyburský, Gorický a Gradištský; kníže Tridentský a Brixenský; markrabě Horno- a Dolno-Lužický a Istriánský; hrabě Hohenembský, Feldkirchský, Bregencký, Sonnenberský atd.; pán Trstský, Kotarský a na Slovinském krajišti; velkovojevoda vojvodství Srbského atd. atd., vyhlašujeme a vědomo činíme:

Jakož jsme, žádající toho Sobě, aby sněmové všech Našich království a zemí na místech zákonem k tomu ustanovených co nejdříve se sešli a rada říšská patentem dnešního dne daným zřízená aby ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem, co nejdříve se shromáždila - sněmy Našich království Uherského, Charvátského a Slavonského dle ustanovení schválených již svolali, a jakož Sobě zůstavujeme, sněm Sedmihradský dle ustanovení, kteráž k návrhům podaným vydáme, svolati, nařizujeme tímto, jak níže se klade:

I. Sněmové Český, Dalmatský, Haličský a Vladimířský i Krakovský, Rakouský pod Enží a nad Enží, Salcburský, Štýrský, Korutanský, Krajinský, Bukovinský, Moravský, Slézský, Tyrolský, Vorarlberský, Istriánský, Gorický a Gradištský a Trstský i okršlku Trstského svolání jsou do míst zákonem ku shromáždění jich pojmenovaných na den 6. dubna r. 1861.

II. Rada říšská svolána jest do Vídně, hlavního a sídelního města Našeho na den 29. dubna r. 1861.

Dáno ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem, dne dvacátého šestého února léta tisícího osmistého šedesátého prvního, panování Našeho roku třináctého.

František **Josef** m. p. L. S.
Arcivojvoda **Rainer** m. p.
Rechberg m. p.
Mecséry m. p.
Degenfeld m. p.
Schmerling m. p.
Lasser m. p.
Szécsen m. p.
Plener m. p.
Wickenburg m. p.
Pratobevera m. p.
Z Nejvyššího nařízení:
Ransonnet v. r.

Text dokumentu č. 22/1861 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

Patent

Františka Josefa Prvního

jímžto se stálá i rozmnožená rada říšská rozpouští, rada státní zřizuje a statut této rady vyhlašuje

My František Josef První, z Boží milosti císař Rakouský, král Uherský a Český, král Lombardský a Benátský, Dalmatský, Charvátský, Slavonský, Haličský, Vladimířský a Illyrský, král Jerusalemský atd.; arcivojvoda Rakouský; velkovojevoda Toskánský a Krakovský; vojvoda Lotarinský, Salcburský, Štyrský, Korutanský, Krajinský a Bukovinský; velkokníže Sedmihradský; markrabě Moravský; vojvoda Horno- a Dolno-Slezský, Modenský, Parmský, Piačenský a Quastalský, Osvětímský a Zátorský, Těšinský, Furlanský, dubrovnický a Zadarský; knížecí hrabě Habsburský, Tyrolský, Kyburský, Gorický a Gradištský; kníže Tridentký a Brixenský; markrabě Horno- a Dolno-Lužický a Istriánský; hrabě Hohenembský, Feldkirchský, Bregencký, Sonnenberský atd.; pán Trstský, Kotarský a na Slovinském krajišti; velkovojevoda vojvodství Srbského atd. atd.,

slyševše Naši radu ministerskou, ustanovili jsme se na tomto:

Předně: Stálá i rozmnožená rada říšská se rozpouští; patent, daný dne 13. dubna 1851, list kabinetní, daný dne 20. srpna 1851 i patent, daný dne 5. března 1860, pozbývají platnosti.

Za druhé: Zřizuje se rada státní, a v přiloženém statutu ustanovuje sek, k čemu se zřizuje, jaké bude míti postavení a jak bude složena.

Dáno ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem, dne dvacátého šestého února léta tisícího, osmistého šedesátého prvního, panování Našeho roku třináctého.

František **Josef** m. p. L. S.

Arcivojvoda **Rainer** m. p.

Rechberg m. p.

Mecséry m. p.

Degenfeld m. p.

Schmerling m. p.

Lasser m. p.

Szécsen m. p.

Plener m. p.

Wickenburg m. p.

Pratobevera m. p.

Z Nejvyššího nařízení:

Ransonnet v. r.